

Stg. GEHEIM

VERTROUWELIJK

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

MAANDOVERZICHT

No. 9 1968

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TV E R T R O U W E L I J KMaandoverzicht no. 9 - 1968(Tijdvak 1-9-1968 t/m 30-9-1968)I N H O U D

No. 929.987		Blz.
I.	<u>Communisme Internationaal</u>	
	Dynamiet onder de "Brug tussen Oost en West": Tsjechoslowakije	1
II.	<u>Activiteiten van de Communistische Partij van Nederland</u>	
	De CPN en de kwestie Tsjechoslowakije	14
	Reacties van de pro-Chinese en pro-Russische oppo- sitie	15
	De CPN protesteert tegen het "generaalsbewind" in Indonesië	17
	Reacties van CPN-leden op het standpunt van de par- tij inzake de kwestie Tsjechoslowakije	18
	De positie van de CPN i.v.m. de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije	18
	De activiteiten rondom de staking bij scheepswerf Verolme	19
	Waarheidsfestival 1968	20
III.	<u>Activiteiten van de communistische frontorganisaties</u>	
	Reacties op de inval in Tsjechoslowakije	22
IV.	<u>Andere organisaties</u>	
	Reacties op de inval in Tsjechoslowakije	28
	Moeilijkheden bij rectoraatsoverdrachten	29
	Politeia als revolutionaire voorhoede van de SVB	30
	SJ-actie tegen Taptoe Delft	32
	Internationaal anarchistisch congres	33
	<u>Agenda</u>	35
	<u>Buitenlandse reizen</u>	36
	<u>Stakingsoverzicht</u>	38

HOOFDSTUK I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Dynamiet onder de "Brug tussen Oost en West": Tsjechoslowakije

In een van zijn welhaast klassiek geworden teksten - het interview *) waarin voor het eerst het woord "polycentrisme" viel - pareerde de voormalige Italiaanse partijleider Togliatti in het woordensteekspel met zijn interviewers zo een opmerking over het "taal"-verschil tussen Oost en West: "Die bewering over veronderstelde politieke taalverschillen tussen Oost en West is pure reactionaire nonsens. Na de Franse Revolutie was er ook al een reactionaire Vaticaanse beweging die zich druk maakte over de perversie van de revolutionaire taal. (Hij verwees naar wat hij een "idiotot woordenboek" noemde uit omstreeks 1800). In dit 'Nieuw Democratisch Philosophisch Woordenboek Dienstig tot het Verstaan van de Revolutionaire Taal' trachtte ze aan te tonen, dat vrijheid, patriottisme, gelijkheid, recht, enzovoort, de hele politieke terminologie van die tijd, die grootse woorden die zulke grootse dingen hadden betekend in het verleden, in de mond van de revolutionairen in Frankrijk, waar die afschuwelijke revolutie had gezegevierd, juist het tegenovergestelde waren gaan betekenen". En zo, aldus Togliatti, dacht de reactie nog steeds.

Inderdaad was er onder de "reactionaire" moralisten van na de Franse Revolutie grote belangstelling voor dit verschijnsel van de revolutionaire taal. Voor het eerst werd men zich bewust van de taal als uitdrukking en wapen van een politieke mythe - een ideologie. Men sprak van de "omgekeerde taal", een "taal van bekende woorden die consequent in hun tegengestelde betekenis gebruikt werden", een taal van "machtige hieroglyphen, in de geheimen waarvan men ingewijd moest zijn om ze te kunnen verstaan".

Reactionaire nonsens, volgens Togliatti, die nog altijd opgeld deed wanneer men in het Westen sprak over het communisme in het Oostblok.

*) P. Togliatti in "Nuovi Argomenti", no. 20, 1956, "Negen vragen over het stalinisme".

Maar de eerste aanloop tot de democratische revolutie in Tsjechoslowakije was de ontluistering van de "machtige hieroglyphen" van het communisme, de weigering van de intelligentsia om nog langer in de symbolen van de politieke mythe van dit communisme te spreken. De schrijvers - Vaculik op het schrijverscongres in juni vorig jaar - zwoeren hun "geperverteerde" dialect af. De omgekeerde taal werd terug omgekeerd en weer voor ieder beter verstaanbaar.

Voor ieder behalve voor de andere dialektsprekers van het Oostblok die de oude toestand trachtten te herstellen. Vrijheid, gelijkberechtigtheid, soevereiniteit, democratie, niet-inmenging, patriotisme, heel de politieke terminologie bleek inderdaad en ondanks Togliatti omkeerbaar. "Soevereiniteit", zei Moskou en zond zijn troepen de grens over; "niet-inmenging" en mishandelde de Tsjechoslowaakse partij- en regeringsleiders om ze van gedachten te doen veranderen; "democratie" en eiste dictatuur. "Onverbreekelijke vriendschap tussen onze volkeren", zei Moskou en er vielen doden. "Vrijheid, zoals bij ons, waar we geen censuur kennen", zei - letterlijk - Ulbricht.

"Als ik een woord gebruik, zei Humpty-Dumpty op bestraffende toon tegen Alice (in Wonderland), dan betekent dat precies wat ik wil dat het betekent - niet meer en niet minder.

De vraag is, zei Alice, of je een woord wel zoveel verschillende dingen kan laten betekenen.

De vraag is, zei Humpty-Dumpty, wie de baas is. That's all".

Een "politieke mythe" bestaat uit een "doctrine", min of meer heilige "formules" en zogenaamde "miranda" (al datgene wat het politiek onkritische volk een bewonderend ontzag inboezemt). Het communisme is zulk een politieke mythe met een fundamentele rechtvaardiging van politieke doelstellingen, met heilige formules en dit, voor het volk, omgeven met de lichtkrans van het ontzag-wekkende. De instandhouding van de mythe is een levensbelang voor de machts-elites die inderdaad "woorden zoveel verschillende dingen kunnen laten betekenen".

In Tsjechoslowakije werd de politieke mythe van het communisme in zijn wezen aangetast. Het had zijn "miranda" reeds verloren. De doctrine werd gewijzigd. De formules werden terugvertaald. Dat betekende de val van de oude machts-elite. Het betekende ook een bedreiging voor de positie van de machts-elites in de andere landen van het blok. Eén reden tot interventie.

Maar er was meer. De politieke mythe van het Sowjet-communisme bevat in haar doctrine de fundamentele rechtvaardiging van een vijandschap jegens het kapitalistische Westen, de ideologische uitdrukking van een machtsstrijd die op het Europese politieke toneel de laatste jaren weer nieuwe vormen heeft aangenomen. Door de afbraak van de politieke mythe in Tsjechoslowakije en de kritische beschouwing van de ideologische formules dreigde deze conceptie te worden aangetast, waardoor hier de mogelijkheid werd geschapen voor een gewijzigde politieke visie op Europa, voor een gewijzigde politiek, voor een reële wijziging in de machtsverhoudingen op het Europese toneel. Uiteraard ging het daarbij om Duitsland. De tweede reden tot interventie.

De strijd tussen de conservatieven, progressieven en ultra-progressieven

Van januari tot augustus - vanaf de afzetting van Novotny als de tot dan toe onbetwiste leider van de Tsjechoslowaakse CP tot aan de inval van de Warschaupakt-legers - waren de discussies in Tsjechoslowakije over de toekomst van het land voornamelijk gericht op twee onderwerpen: de politieke democratie en de positie van Tsjechoslowakije in Europa. De gematigd-progressieven van de richting Dubcek stonden op beide punten een politiek voor van voorzichtige, geleidelijke aanpassingen. De conservatieven - voorzover ze zich konden doen horen - bepleitten matiging, waarschuwden, gesteund door de pers van het Moskouse blok, tegen al te optimistische en utopische verwachtingen. De ultra-progressieven echter, die de wind in de rug hadden, trachtten forser door te stoten.

In verband met het democratiseringsproces werden uiteraard vooral de problemen rond de positie en de functie van de communistische partij van alle kanten belicht.

In het "Actieprogram" van de CP, in april gepubliceerd *), werd hierover gezegd dat de partij in de eerste plaats tot opdracht had socialistische initiatieven aan te moedigen, de weg en de mogelijkheden te wijzen naar een communistische toekomst en door overtuiging en door het persoonlijke voorbeeld van de communisten alle burgers voor haar ideeën te winnen. Toch, zo werd daarbij aangetekend, mocht de partij niet verworden tot een organisatie die slechts programma's ontwierp en schone idealen propageerde. Ze diende wel degelijk door haar organisaties, haar pers en de activiteit van haar leden een coördinerende en organiserende politieke macht te blijven in de maatschappij.

De partij behield dus haar leidende rol; zij zou zelfs op gelijke voet geen andere partijen naast zich dulden. Tegelijk wenste zij echter toch ook, dat die "satelliet"-partijen en organisaties die samen met haar het "Nationale Front" vormden, nader zouden worden geactiveerd.

Aan deze en soortgelijke, in de grond gematigde en behoudende formuleringen werd zowel door de niet-communisten als de meer progressieve communisten hard getrokken. Nog maar kort tevoren had het blad van de zogenaamde Socialistische (satelliet) Partij in een open brief aan Dubcek gepleit voor een meerpartijen-systeem, "aangezien in het verleden wel gebleken was, dat een éénpartij-stelsel niet te verenigen was met de ideologie van het democratisch socialisme". Ongeveer tezelfdertijd had ook "Literarni Listy", het orgaan van de schrijversbond, een lans gebroken voor de politieke medezeggenschap "van christenen en socialisten, kortom van de niet-communisten, die immers vier-vijfde deel van het volk uitmaakten". En na de publicatie van het "Actieprogram" was het "Prace", het invloedrijke vakbondsorgaan, dat zijn kolommen leende voor een artikel van een van Tsjechoslowakije's top-economen, waarin dit program werd getypeerd als een document van "gemiste kansen", onder meer juist omdat het de niet-communistische partijen niet werkelijk de mogelijkheid bood een meer positieve rol te spelen.

Dubcek zelf meende echter, dat de formuleringen in het Actieprogram, hoewel misschien in bureaustijl, toch wel een geheel nieuwe visie openden: geïnterviewd door het Italiaanse partijblad "l'Unità"

*) Zie MO no.4 - 1968.

bezwoer hij, dat Tsjechoslowakije radicaal gebroken had met het stalinisme en zou terugkeren tot haar historische democratische tradities. De partij zou niet langer een allesbeheersende rol spelen, maar voornamelijk tot taak krijgen met haar discussies over de maatschappelijke problemen bij te dragen tot de besluitvorming van parlement en regering. In het nieuwe systeem zou de situatie ontstaan, aldus de Tsjechoslowaakse partijleider, waarin de regering werkelijk zou regeren en het parlement een werkelijk wetgevend orgaan zou worden, in staat op effectieve wijze controle uit te oefenen op de regering en haar ministeries.

Dus wel één partij, maar dan misschien zich ontwikkelend overeenkomstig zekere Joegoslavische denkbeelden over "één partij" als "géén partij" - een partij niet als autoriteit, als machtsinstrument, maar als een principieel opinievormend medium, als begeleidster van de politieke ontwikkelingen?

In elk geval verklaarde hij drie weken later, tijdens een regionale partijvergadering in Slowakije in een kritiek op de voorstanders van een meerpartijen-stelsel, dat er geen ruimte was voor een linkse (sociaal-democratische) oppositiepartij. Als enige mogelijkheid zag hij, dat binnen de communistische partij oplossingen gezocht werden voor de bestaande politieke en sociale problemen, daarbij evenwel een gezonde botsing van meningen niet uitsluitend.

In zijn pogingen de ultra-progressieven in de hand te houden, beseffend dat zo alleen de conservatieven van drastische acties konden worden weerhouden, bleef hij zich ook verzetten tegen "die intellectuelen, die te grote haast wilden maken met de socialistische democratisering" en hield hij niet op te waarschuwen voor "anarchie" en "gebrek aan tucht". Volgens hem diende het democratiseringsproces "met voorzichtigheid en wijze zelfbeheersing" te worden voortgezet, "zonder hysterie en in overeenstemming met de socialistische ethiek".

De werkelijkheid was intussen, dat zich in, naast en tegenover de communistische partij talloze groeperingen begonnen te vormen, die het recht eisten mee te discussiëren over de democratisering van het land en daarmee in feite reeds een pluralistische realiteit schiepen.

Tientallen niet-communistische schrijvers besloten tot oprichting van een eigen, onafhankelijke schrijversbond. De Communistische Jeugdbond viel uiteen: er werden een onafhankelijke organisatie van

Jeugdige Pioniers en onafhankelijke studentenverenigingen opgericht. Bovendien werd er gewerkt aan een plan voor een "Vereniging van Socialistische (communistische en niet-communistische) Jeugd". Een van de bekendste organisaties die in deze tijd van zich begon te doen spreken was de "Club 231" van voormalige politieke gevangenen, een andere was de KAN, een club van niet-partijleden. Tegen mei werden er reeds meer dan tien "wilde" clubs van intellectuelen geteld - voornamelijk losse discussiegroepen die zich evenwel als de kiemen beschouwden van een nieuwe politieke beweging, een rivale van de CP.

Tegelijkertijd trachtten twee tot het "Nationale Front" behorende niet-communistische partijen weer een eigen gezicht te zetten. De katholieke Volkspartij zag haar aanhang in enkele maanden tijd verdubbeld tot 40.000 leden, de Socialistische Partij de hare zelfs verdrievoudigd tot 30.000. De Socialistische Partij vooral bleef onvervaard ijveren voor een meerpartijen-stelsel.

De intellectuelen die grotere haast wilden maken met de democratisering, deden eind juni van zich horen in de befaamde "Verklaring van 2000 woorden", afgedrukt in het blad van de schrijversbond en verschillende dagbladen. Vaculik, dezelfde die een jaar tevoren zo'n dramatische rede had gehouden voor het schrijverscongres, was verantwoordelijk voor de tekst, waarin de partij tegelijk werd gekraakt als het machtsapparaat dat tot ongeluk van het land slechts voor zijn eigen instandhouding gewerkt had en erkend als de enige organisatie met een program tot herstel.

Wij zijn de communistische partij geen enkele dank verschuldigd al moeten we misschien erkennen dat ze nu eerlijk de laatste gelegenheid benut om haar eigen eer en de eer van het land te redden... Maar we zullen ons verzetten tegen de gedachte dat het mogelijk zou zijn democratische hervormingen in te voeren zonder de communisten. Zij hebben immers een functionerende organisatie, zij hebben ervaren functionarissen, een program... Als de partij nu zegt dat ze in de toekomst haar leidende rol wil baseren op het vertrouwen van de burgers en niet op loutere macht, laten we dit dan geloven zolang we kunnen geloven in het volk dat zich in de partij laat vertegenwoordigen....

Dit waren geen woorden van onwillige kettlers. Maar in de verklaring werd ook gewaarschuwd tegen de vijand "die deze zomer niet met vakantie zou gaan" wachtend op de eerste kans om te kunnen toeslaan. Er werd ook in opgeroepen "nationale comité's", "burgercomité's", te vormen voor de behandeling van bijzondere problemen,

eventueel van problemen die niet door de overheid werden aangevat, "comité's ter verdediging van de vrije meningsuiting" op te richten, nieuwe kranten te stichten, het "Nationale Front" een eigen politieke functie te geven....

En dit ging kennelijk te ver. In feite werd de partij daarmee immers toch onder bewaking gesteld, in een pluralistisch systeem gebed, tekort gedaan als de "enige, leidende partij". Het partij-presidium en de ministerraad noemden de "2000 woorden" in een eerste opwelling een "onverantwoordelijk stuk". (Een kwalifikatie die zij later gedeeltelijk terugnamen). Maar vooral de partijen en de pers van de andere bloklanden vielen er woedend op aan. Het werd oorlog. De verklaring van de ultra-progressieven werd een van de directe aanleidingen tot het overleg van de bloklanden te Warschau van medio juli, de eerste gezamenlijke maatregel in de reeks die met de interventie zou eindigen.

De kwestie Duitsland was de tweede aanleiding. De Roemenen waren er, begin 1967, in geslaagd zich los te werken uit het ingenieus gesponnen web van formuleringen en bepalingen die moesten verhinderen dat de landen van het Moskouse blok tot een betere verstandhouding met het Westen (en met name met de Westduitsers) zouden komen, en hadden diplomatieke betrekkingen aangeknoopt met Bonn *). Dat zou zich met de Tsjechoslowaken onder geen voorwaarde mogen herhalen.

Elke formulering van kwesties van buitenlandse politiek die afweek van de voorgeschreven frasen uit de gezamenlijke Warschau Fakt-verklaringen werd in de andere bloklanden, en zeker in de DDR, argwanend bekeken.

Toch leken de gematigde progressieven rond Dubcek, die in feite de politieke koers bepaalden, op dit punt geen spectaculaire zetten in de zin te hebben, al verwezen kleine wijzigingen in hun formuleringen met betrekking tot de buitenlandse politiek ongetwijfeld naar een meer onafhankelijke, pragmatische opstelling.

Het "Actieprogram" sprak weliswaar over samenwerking met de Sowjet-Unie en de andere communistische bondgenoten, maar accentueerde inderdaad ook "de principes van nationale souvereiniteit, onafhankelijkheid en gelijkheid" en bepleitte voor Tsjechoslowakije "een actieve rol in de internationale ontwikkelingen", hetgeen riekte naar de Roemeense afwijking. Het vroeg ook "steun voor de realistische krachten in West-Duitsland", inderdaad een voor orthodoxe communisten

*) Zie MO No.4, 1967.

enigszins twijfelachtige formule, die echter in het blok wel meer gehoord werd.

Maar mochten de bondgenoten twijfelen aan de goede trouw van Praag, dan vielen er toch ook vele andere, meer geruststellende verklaringen te noteren. De Minister van Buitenlandse Zaken, Hajek, bijvoorbeeld zei op 22 april tijdens een persconferentie, dat zijn regering geen directe mogelijkheid zag om de betrekkingen met West-Duitsland te normaliseren. Zij eiste immers vóór alles de volledige nietigverklaring van het verdrag van München en de erkenning van Oost-Duitsland door Bonn. "Onze politiek ten aanzien van West-Duitsland is niet immobiel", zo merkte hij daarbij op, "maar wij voelen ons verplicht over toekomstige stappen wel met onze bondgenoten te praten, omdat zij nu eenmaal bondgenoten zijn in ons veiligheidssysteem".

En nog juist twee dagen voor de invasie verklaarde dezelfde Minister Hajek, dat Praag nog geen diplomatieke betrekkingen zou aangaan met Bonn omdat de "normale stand van zaken" die daarvoor vereist was nog verre toekomstmuziek was.

Evenwel, de bondgenoten in het Warschau Pakt waren nog niet vergeten dat er ook in Tsjechoslowakije na de diplomatieke handreiking tussen Boekarest en Bonn een nerveuze stemming was ontstaan. Zij kenden hun economische aardrijkskunde goed genoeg om te weten dat Tsjechoslowakije en West-Duitsland elkaars ideale handelspartners zouden kunnen zijn. En anders waren er wel de meer progressieve door-drijvers in Tsjechoslowakije zelf die hen daaraan herinnerden.

In de van censuur bevrijde pers werd al sinds januari kritiek geoeffend op de economische resultaten van de bloksamenwerking in de Comecon en werd gepleit voor betere handelsbetrekkingen met de EEG-landen en met name met West-Duitsland. Er werd over geschreven, zoals door Snejdarek, de directeur van het Instituut voor Internationale politiek, dat de kwestie van de diplomatieke betrekkingen langzaam moest rijpen, in verband waarmee het van belang was dat eerst de economische, culturele en wetenschappelijke banden met Bonn werden aangehaald.

Vooraf sinds medio april, toen het ongunstige oordeel van het CPSU-plenum (van 9 en 10 april), over de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije bekend was geworden, begonnen er in de Tsjechoslowaakse pers meer en meer artikelen te verschijnen over de nadelige invloed van de Sowjet-overheersing van de afgelopen twintig jaar, over de

onvoldoende mogelijkheden tot inspraak in de Comecon en Warschau Fakt-organisaties en over de noodzaak van een onafhankelijke buitenlandse politiek.

Soms werd daarbij de wenselijkheid van diplomatieke betrekkingen met Bonn openlijk ter tafel gebracht, zoals eens in het dagblad van de katholieke Volkspartij, dat de regering aanspoorde deze kwestie onverwijld aan te vatten, "zelfs als onze Oostduitse vrienden dat niet prettig zouden vinden".

Dat deze ontwikkeling in de algemene opinievorming in de Bondsrepubliek met kennelijke voldoening werd gevolgd, maakte de zaak voor de toch al gramstorige dictators in Moskou, Warschau en Lankow nog erger.

De Westelijke grens van Tsjechoslowakije lag open, kermden de partijbladen van de bloklanden. Er bestond gevaar, dat er een bres geslagen werd in het socialistische systeem, waardoor de verhoudingen in Europa zouden worden gewijzigd, preciseerde de Prawda.

Daar zouden de socialistische landen zich nooit bij neerleggen.

De interventie

Beide kwesties, "de leidende rol van de partij" als kort begrip van de handhaving van het socialisme in zijn totaliteit en "de houding ten opzichte van West-Duitsland" als criterium voor een loyale gerichtheid op de doeleinden van de buitenlandse politiek van het blok, waren reeds onderwerp van de rode topconferentie die met spoed te Dresden bijeenkwam na de afzetting van Novotny als staatspresident (maart).

Maar ook toen al bleken de Tsjechoslowaakse leiders geneigd hetgeen hun door het blok van Moskou werd opgedrongen voor het eigen publiek stil te houden of te verdoezelen, een taktiek waarmee ze in de volgende maanden in een steeds schevere positie raakten tussen de orthodoxie eisende blokpartners en het eigen volk. Na Dresden bleken ze er weinig interesse voor te hebben thuis mede te delen dat zij ermee hadden moeten instemmen dat "de militaristische en neo-nazistische activiteit in West-Duitsland een steeds groter gevaar begon te worden", zoals zij waarschijnlijk ook na hun plotselinge bezoek aan Moskou in begin mei een al te luchtige samenvatting gaven van hetgeen daar besproken was toen ze zeiden dat de Sowjets het Tsjechoslowaakse democratiseringsproces "met begrip hadden aanvaard".

Dat er grote moeilijkheden op komst waren bleek in dezelfde maand mei uit het toenemend nerveuze contact tussen de Oosteuropese partijleiders, uit een merkwaardige diplomatieke missie van Kosygin naar Tsjechoslowakije (officieel was hij er voor een gezondheidskuur in Karlovy Vary) en uit een lawine van perscommentaren in de Oosteuropese landen vooral op de "aantasting van de leidende rol van de CP" in Tsjechoslowakije.

Begin juli, na de publicatie van de "Verklaring van 2000 woorden" nam de spanning voelbaar toe. Op 4 en 5 juli ontving de CP-Tsjechoslowakije brieven van de Centrale Comité's van de partijen van de Sowjet-Unie, Oost-Duitsland, Polen, Hongarije en Bulgarije, waarin ze gesommeerd werd verantwoording te komen afleggen en garanties voor haar loyaliteit te geven op een topconferentie die kort daarop te Warschau zou worden gehouden. De Tsjechoslowaken weigerden daarop in te gaan, moedig de dreiging trotserend van de Warschaupakt-legers die hun zomermanoeuvres rond en op hun territorium bleven rekken.

De perscampagnes tegen Tsjechoslowakije namen in felheid toe. Het Sowjetrussische regeringsblad "Izwestia" waarschuwde de Praagse leiders dat elke toegeeflijkheid, de minste verslapping van de revolutionaire waakzaamheid van de kant van de arbeidersklasse of haar communistische partij onmiddellijk door de klassevijand en door de anti-socialistische elementen zou worden aangegrepen om het socialisme te verzwakken. "Er kan maar één socialisme zijn - het socialisme dat in de Sowjet-Unie en een aantal socialistische landen is gevestigd", aldus "Izwestia". Het Poolse partijblad "Trybuna Ludu" waarschuwde, dat het gehele communistische bondgenootschap op het spel stond en dat geen van de socialistische landen zich aan zijn verantwoordelijkheid en aan zijn verplichtingen mocht onttrekken. Polen had in de strijd tegen het Derde Rijk te veel offers moeten brengen om nu onverschillig te blijven voor hetgeen zich aan zijn zuidgrens afspeelde.... Het Poolse legerblad voegde daar aan toe, dat de socialistische landen niet rustig konden aanzien hoe in Washington en Bonn verwachtingen gewekt werden door de daden van de anti-socialistische machten in Tsjechoslowakije, een land dat bovendien als bufferstaat belangrijk was voor de veiligheid van Polen en Oost-Duitsland.

En het Oostduitse partijblad "Neues Deutschland" liet niet na

er af en toe op te wijzen dat de Hongaarse opstand destijds met geweld was neergeslagen, hetgeen door de Prawda gaarne geciteerd werd.

Medio juli bereikte de spanning een hoogtepunt toen de partij- en regeringsleiders van de Sowjet-Unie, Oost-Duitsland, Polen, Hongarije en Bulgarije in Warschau bijeenkwamen om hun gezamenlijke standpunt ten opzichte van Tsjechoslowakije nader te bepalen. In een brief aan het partijbestuur van de CP-Tsjechoslowakije gaven zij als hun mening te kennen, dat de "reactionaire en anti-socialistische krachten" zich in Tsjechoslowakije, blijkens de "Verklaring van 2000 woorden", tegen de communistische partij hadden gekeerd, en beklagden zij zich erover dat leidende kringen in deze CP het bondgenootschap met de socialistische landen hadden aangevallen en openstonden voor de revanchistische politiek van West-Duitsland. Maar, zo voegden zij er dreigend aan toe, het Warschau Fakt stond nog altijd borg voor de "onafhankelijkheid, de vrede en de veiligheid in Europa. Zij zouden nooit toestaan, dat het imperialisme - al dan niet op vreedzame wijze - van binnen of buitenuit een breuk in het socialistische stelsel zou veroorzaken en de machtsverhoudingen in Europa in zijn voordeel zou veranderen."

Dat klonk als een ultimatum, waarop de Tsjechoslowaken afwijzend reageerden. Nog schenen zij in staat het onheil af te weren. Na een dramatische conferentie met de Russen in Cierna (29 juli - 1 augustus) wekte partijleider Dubcek althans de indruk dat de Warschause brief wel kon worden verscheurd en dat de besprekingen "succesvol" en "bevredigend" verlopen waren. "Wij hebben de belofte gehouden die wij U hebben gedaan" (om ons niet van onze weg te laten afbrengen) verklaarde hij voor de radio. Maar dat was waarschijnlijk alweer een minder juiste weerspiegeling van de werkelijke situatie waarin hij verstrikt begon te raken. Na de conferentie te Bratislava (3 augustus) met de Russen en de andere blokpartners tesamen had Dubcek dan ook al meer moeite met de wantrouwende Tsjechen. Kennelijk verkeerde hij in een dubbelzinnige positie, aan de ene kant meer en meer gebonden aan afgedwongen overeenkomsten met de andere Oosteuropese partijleiders, aan de andere kant niet meer in staat open kaart te spelen met zijn landgenoten. Hij had te lang volgehouden dat er niets ernstigs aan de hand was.

Terwijl Moskou uitbazuinde, dat de conferentie van Bratislava een succes was geworden en Praag tot "concessies" was gedwongen,

trachtte Dubcek achter te houden dat er "geheime afspraken" waren gemaakt over maatregelen tot herstel van het socialisme volgens de door Moskou geijkte normen. Wel poogde hij de journalisten en intellectuelen te bewegen tot matiging, tot stopzetting van hun polemieken tegen het blok van Moskou en hun meer respect op te dringen voor de leidende rol van de CP. Hoopte hij zich zo uit de moeilijkheden te kunnen manoeuvreren, speculerend misschien op de sympathie van de gematigde krachten in de leiding van de CPSU, op de steun van de Roemenen en de Joegoslaven en op de bijval van de Westerse CP-en?

Van 9 tot 11 augustus was Tito in Praag, toegejuicht als de man die het twintig jaar eerder tegen Stalin had durven opnemen; drie dagen later Ceaucescu, de Roemeense leider die van zijn voorganger Georghiu-Dej de kunst had geleerd Moskou op een afstand te houden. De pers begon te filosoferen over een nieuwe "kleine entente" Praag-Belgrado-Boekarest. Maar de situatie werd ernstiger.

Op de laatste dag van Tito's bezoek kwam Ulbricht zich er persoonlijk van vergewissen, dat de afspraken van Bratislava door de Tsjechoslowaakse leiders niet werden nagekomen. Hij werd een beetje gesard en keerde naar huis terug, overtuigd dat Praag in handen was van een bende reactionaire verraders. Op de eerste dag van Ceaucescu's bezoek was het Kadar die, met meer sympathie voor het Tsjechoslowaakse bewind dan Ulbricht, kwam adviseren toch voorzichtig te zijn.

Omstreeks deze dagen begon de maat van Moskou's gramschap vol te lopen. De laatste ontwikkelingen in Praag sloegen de gematigden hun argumenten uit handen. De harde lijn zette door. Op 16 augustus hervatte de Sovjetpers na een onderbreking van twee weken de polemiek: Nog steeds wroetten de anti-socialistische krachten in Tsjechoslowakije voort: in feite was de anti-socialistische pers reeds als een oppositiepartij te beschouwen. Dezelfde dag vergaderde het Politburo van de CPSU en viel vermoedelijk het besluit radicaal een eind aan de geschiedenis te maken.

Kadar deed vermoedelijk een dag later in een geheime ontmoeting met Dubcek nog een laatste hopeloze poging, hem voor het naderend onheil te waarschuwen. Maar er was geen weg terug meer mogelijk.

Drie dagen later volgde de invasie.

De twee hoofdzonden

In 1948 werd Tito ervan beschuldigd, dat hij gedeserteerd was van het gemeenschappelijke socialistische front tegen het imperialisme en dat hij de CP van Joegoslavië "buiten de familie van de zusterpartijen" had gevoerd. In 1956 werd Imre Nagy verweten dat hij het bondgenootschap van Warschau had opgezegd en het karakter van de CP geschonden had door echte "oppositie"-partijen te willen toelaten. Dubcek werd ervan beschuldigd het bondgenootschap van Warschau te ondermijnen en niet in staat te zijn de CP in haar leidende rol te handhaven.

Het waren telkens dezelfde twee hoofdzonden die deze communistische leiders door Moskou het zwaarst werden aangerekend. Maar de grootste van deze zonden was wel de afbraak van de ene, enige, almachtige partij als het instrument van de communistische heerschappij, als het instrument vooral ook van Moskou's eigen macht over het blok.

Ook de Roemenen hadden tegen Moskou gerebelleerd, in 1964 en 1966 hadden ze de economische en militaire integratie van het blok gehinderd en de eenheid van het kamp van Moskou schade toegebracht. Maar zij hadden niet die grootste zonde begaan van de uitholling van de machtspositie van hun partij in het eigen land: zij hadden het straffe socialisme gehandhaafd. De machts-elite had er haar eigen positie niet prijsgegeven en de machts-elites in de andere bloklanden geen nachtmerries bezorgd.

In Tsjechoslowakije echter was de mythe van het communisme ontluisterd, het communistische "apparaat" was ontmanteld, de autocratie van de partij ondermijnd. Democratie, inspraak van niet-communistische groeperingen, het bestaansrecht van "minderheden", pluralisme, vrijheid van spreken, afschaffing van de censuur - het waren ongehoorde zaken uit een "overwonnen" verleden, behorend tot de valse ideologie van het Westen. Vooral de Russische, Poolse en Oostduitse machthebbers, in hun eigen land belaagd door een intelligentsia met aspiraties in dezelfde richting, moesten er wel tegen in verzet komen.

De desertie uit de strijd om de macht in Europa "tegen het westduitse revanchisme" was de tweede hoofdzonde. De Tsjechoslowaken werden ervan verdacht een brug te willen slaan naar het Westen volgens een manier van denken die bij hen al langer populair was, maar niet klopte met de strategie waaraan in april 1967 in hun eigen Karlovy Vary de laatste hand was gelegd.

Dat was een dubbel verraad. De brug werd door de invasielegers ondermijnd.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De CPN en de kwestie Tsjechoslowakije

Aan de militaire interventie der vijf Warschaupactlanden in Tsjechoslowakije, is in de afgelopen maand op partijvergaderingen en in "De Waarheid" uitvoerig aandacht besteed. Daarbij werd enerzijds de nadruk gelegd op de uitwassen van de revisionistische politiek van de Sowjetleiders, anderzijds op de "felle anti-communistische campagne van de reactie", die "gretig gebruik heeft gemaakt" van de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije om "het NAVO-militarisme op te voeren". En dat terwijl - zoals de "Waarheid"-commentator het op 14 september j.l. uitdrukte - "niemand serieus beweren kan dat de legers van de Sowjet-Unie en andere staten van het Warschaupact, de Westeuropese landen bedreigen" (!). Een ander commentaar in dezelfde editie van het CPN-dagblad trok deze redenering consequent door, met de opmerking dat de recente beslissing van Albanië om officieel uit het Warschaupact te treden "in een periode komt dat juist een versterking van het Warschaupact noodzakelijk is tegenover de oorlogszuchtige manipulaties van de imperialisten".

Naar de mening van de CPN-leiding is de interventie in Tsjechoslowakije gebaseerd geweest op een door de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie gewenste handhaving van de politieke status quo. Volgens deze visie, die o.m. door Marcus Bakker werd uiteengezet tijdens een openbare CPN-vergadering te Amsterdam dd. 2 september j.l., zouden Amerika en Rusland de wereld verdeeld hebben in wederzijds gerespecteerde invloedssferen. Aangezien nu in het in de Russische invloedssfeer gelegen Tsjechoslowakije de Russische belangen in gevaar kwamen, zouden de Russen "met feitelijke goedkeuring van de Amerikaanse imperialisten" hebben ingegrepen. Dat wordt dan verkocht onder de naam "vreedzame coëxistentie", zo riep Bakker sneerend uit. "Het is echter noch vreedzaam, noch coëxistentie; het is revisionisme!". In dit verband wees de CPN-parlementariër er verder op dat er "onder de leiders in de Sowjet-Unie een grenzeloze onderschatting bestaat van de rol en de betekenis van de arbeidersklasse in het Westen en dat men pessimisme preekt met beweringen dat de arbeiders in de kapitalistische landen geen fut meer zouden hebben en dientengevolge

het kapitalisme min of meer eeuwig is". "De Waarheid" van 2 september j.l. onderstreepte de woorden van Bakker en sprak van "een volstrekte schending van het marxisme-leninisme". Het blad meende dat men op deze wijze "de acties van de arbeidersklasse tegen het kapitalisme ondergeschikt wil maken aan de staatsbelangen van de Sowjet-Unie".

Naar verluidt zou men in de kringen van de partijleiding zo in de ban zijn van deze visie dat men zou overwegen (bilateraal) contact op te nemen met de andere Westeuropese CP'en teneinde, buiten Moskou om, tot gezamenlijk beraad te komen over anti-kapitalistische acties in West-Europa. Mede gezien de geïsoleerde positie van de CPN - zij nam bijvoorbeeld geen deel aan de op 30 september en 1 oktober j.l. gehouden communistische bijeenkomst te Boedapest, die een internationale conferentie moest voorbereiden - lijkt dit plan echter van weinig realiteitszin te getuigen.

Vermeldenswaard is nog, dat "De Waarheid" van 17 september j.l. de juistheid van het optreden van de CPN in de kwestie Tsjechoslowakije benadrukte door te wijzen op het recente verkiezingsécheq van de Zweedse CP:

"De leiding van de Zweedse communistische partij waarschuwde niet - zoals de CPN in ons land direct heeft gedaan - tegen het drijven van de imperialisten en de rechtse reactie in Zweden, die de inval voor hun eigen agressieve en tegen de arbeiders gerichte doeleinden misbruiken. De Zweedse CP-leiding beperkte zich slechts tot de veroordeling van de inval en distancieerde zich niet van de reactie, die krokodillentranen over Tsjechoslowakije vergoot. Deze houding heeft kennelijk een groot deel van de communistische kiezers in verwarring gebracht, die zich met de veroordeling van de revisionistische leiders in Moskou niet in één kamp met de rechtse vijanden van de arbeidersklasse wilden bevinden".

Reacties van de pro-Chinese en pro-Russische oppositie op de Sowjet-interventie in Tsjechoslowakije

In het kielzog van de Chinese CP - hoewel niet in zulke extreme bewoordingen - hebben de drie pro-Chinese groepen in Nederland de inval in Tsjechoslowakije veroordeeld.

De groep rond het blad "De Rode Vlag" conformeerde zich het meest aan de Chinese visie, door de scherpe rede, die premier TSJOE-En-lai op 23 augustus j.l. uitsprak in de Roemeense Ambassade te Peking, integraal af te drukken. De leider van de groep, Chris Bischof, hekelde voorts de protestdemonstratie waarbij "vele eerlijke

mensen misleid zijn door zgn. linkse groepen en organisaties die graag voor socialistisch en zelfs marxistisch-leninistisch of revolutionair-communistisch doorgaan". Bischof zag in deze acties slechts "plafvloerse anti-socialistische en anti-communistische demonstraties". Het lijkt waarschijnlijk dat Bischof hier doelde op de door de "Socialistische Jeugd" georganiseerde betoging tegen de Sowjet-interventie, waaraan ook werd deelgenomen door demonstranten uit pro-Chinese en trotskistische kringen. De CPN kreeg eveneens een veeg uit de Peking-pan van "De Rode Vlag"-leider:

"Daarbij valt het op dat de revisionisten van de CPN-leiding hun makkers in Tsjechoslowakije door dik en dun steunen, terwijl de duidelijkheid ons gebiedt te zeggen, dat de heren allemaal revisionisten zijn, zowel in de Sowjet-Unie, Tsjechoslowakije en Nederland, doch alleen onderling tegen-gestelde belangen hebben".

"Rode Jeugd", een groep van jonge arbeiders, onder leiding van de voormalige "Rode Vlag"-medewerker Willem Oskam, gaf een pamfletje uit, waarin zowel de Russische inval als de "revisionistische politiek van de Tsjechoslowaakse leiders" werd afgekeurd.

Scherp, maar ideologisch weinig gefundeerd, was het protest dat het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland" (MLCN) publiceerde in een gestencilde bijlage van het maandblad "Rode Tribune". Het MLCN was ook de enige van de pro-Chinese groepen die al eerder - bepaald niet volgens de Chinese leer - positieve aspecten onderkende in de politiek van Dubcek c.s.

In de nauwelijks georganiseerde pro-Russische oppositie heeft het optreden van de Sowjet-Unie aanvankelijk verwarring en ontsteltenis teweeg gebracht. De echte russofielen, zoals de vroegere CPN-partijbestuur Friedl Baruch, herstelden zich echter al spoedig en zochten naarstig naar argumenten om de inval in Tsjechoslowakije te rechtvaardigen. Uit de veelheid van uitspraken en beweringen die Baruch in het septembernummer van zijn blad "Communistische Notities" - dat geheel gewijd was aan deze problematiek - bijeenbracht, resulteerde uiteindelijk deze conclusie:

"Het is een krasse verdraaiing van de waarheid als men beweert, dat de Sowjet-Unie zich heeft laten verleiden door haar streven naar "macht" en "invloedssferen". In het belang van het behoud van de vrede in Europa en in het belang van het gehele socialistische gemeenbest kon

zij niet toestaan, dat de contra-revolutionaire beweging in Tsjechoslowakije zegevierde".

Naar verluidt zouden echter enkele communisten uit de kring rond "Communistische Notities" - o.w. de administrateur Joël van Tijn - zich met deze uitspraak niet hebben kunnen verenigen en zich ontgoocheld teruggetrokken hebben.

De CPN protesteert tegen het "generaalsbewind" in Indonesië

Het bericht dat de president van het Indonesische hooggerechts-hof afwijzend heeft geadviseerd inzake gratieverlening aan de ter dood veroordeelde oud-minister van buitenlandse zaken Soebandrio, de communistenleider Njono en twintig anderen, heeft de CPN medio september j.l. bewogen tot demonstraties tegen het door haar genoemde "generaalsbewind" in Indonesië. Eerst werd het ANJV gemobiliseerd, dat op 7 september te Amsterdam en op 8 september te Rotterdam protestbetogingen hield. Op 11 september kwamen de Amsterdamse communisten op straat. De demonstratie werd op het Beursplein geopend door de voorzitter van het CPN-district Amsterdam, Wim van het Schip. Daarna trok men door de binnenstad naar de Kinkerbuurt, waar de landelijke organisatie-secretaris Roel Walraven met een korte redevoering de betoging besloot. Voor het eerst sinds jaren liep Paul de Groot weer aan het hoofd van de stoet, tezamen met partijvoorzitter Henk Hoekstra, wethouder Harry Verhey en Eerste Kamerlid Annie Averink. De ANJV-drumband verzorgde de muziek en leden van de NVB werkten onder de toeschouwers met een petitionnement. Walraven riep in zijn slotwoord op van de Nederlandse regering te eisen dat iedere steun - "zowel financieel, als materieel en moreel" - aan het "generaalsbewind" wordt gestaakt. In dit verband hekelde hij op scherpe wijze het recente bezoek van een parlementaire delegatie aan Indonesië. Besloten werd namens de CPN een brief aan de in Amsterdam gevestigde consulaire vertegenwoordiging van de regering-Soeharto te zenden, waarin fel geprotesteerd wordt tegen de executieplannen.

Het Haagse CPN-district demonstreerde op 16 september, bij welke gelegenheid aan de Indonesische Ambassade een protestschrijven werd overhandigd.

Reacties van CPN-leden op het standpunt van de partij inzake de kwestie Tsjechoslowakije

Reeds direct nadat de CPN-leiding de inval in Tsjechoslowakije als "een schandelijke en ondukbare inbreuk op de communistische beginselen" had veroordeeld, werd door enkele partijbestuurders de vrees uitgesproken dat vooral de oudere partijleden het wel moeilijk zouden krijgen met het accepteren van dit CPN-standpunt. Deze vrees bleek inderdaad gerechtvaardigd.

Enkele tientallen partijleden spraken zich openlijk uit voor de Russische interventie. Van een werkelijke oppositie in de afdelingen kon echter nauwelijks worden gesproken. In Apeldoorn kwam het tot een enigszins georganiseerd verzet door een oppositioneel groepje, leden van één familie. In deze afdeling werd het manifest met het CPN-standpunt niet verspreid.

Ook in Deventer heeft zich een klein groepje gevormd waarvan o.a. Tjalle Jager, voormalig Tweede Kamerlid voor de CPN en Jan Landman, de districtspenningmeester, deel uitmaken. Tegen enkele belangrijke opposanten worden roeyementen voorbereid.

Een klein aantal partijleden heeft i.v.m. het CPN-standpunt het lidmaatschap van de partij spontaan opgezegd. Bovendien werd bekend dat in de afgelopen weken enkele tientallen bedankjes voor "De Waarheid" zijn binnengekomen.

De positie van de CPN i.v.m. de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije

Het partijstandpunt t.a.v. Tsjechoslowakije werd o.a. bepaald door de opzet de "populariteit" van de CPN zo min mogelijk schade te berokkenen en een herhaling van de acties tegen de CPN (zoals in 1956 - Hongarije) te voorkomen. Het is duidelijk dat de partijleiding in deze opzet is geslaagd. Slechts een ruit van een partijgebouwtje moest het ontgelden. Van andere daadwerkelijke acties tegen de CPN werd niets vernomen.

Typerend voor het partijbeleid was de stopzetting van de verkoop van twee door Pegasus uitgegeven Russische boeken. Eén der boeken was getiteld "Tank T 43 valt aan". De boekverkopers werden mondeling ingelicht, omdat een brief eventueel tegen de CPN zou kunnen worden gebruikt.

Tijdens de intensieve colportageactie met "De Waarheid" bleek dat vrij veel buitenstaanders belangstelling hadden voor het CPN-

standpunt. "De Waarheid" van 22-8-1968 maakte er melding van dat duizenden exemplaren van dit dagblad waren verspreid.

Gedurende de eerste dagen na het bekend worden van de inval in Tsjechoslowakije werd een beperkte bewaking ingesteld bij het partijgebouw "Felix Meritis" in Amsterdam, de partijgebouwen in Den Haag en Rotterdam en ook te Haarlem, waar een ruit was ingegooid. In Amsterdam werd een poging gedaan om de ruit van de Pegasus-winkel in te gooien. Evenals bij de Pegasus-boekhandel in Rotterdam werd hier een bewaking ingesteld. Deze bewakingsdiensten werden evenwel overal weer na korte tijd opgeheven.

De activiteiten rondom de staking bij de scheepswerf Verolme

Bij de staking bij Verolme, die van donderdag 19-9-1968 tot en met maandag 23-9-1968 d.a.v. duurde, is het aandeel van de CPN vrijwel beperkt gebleven tot het verspreiden van enige manifesten.

De onrust die bij dit bedrijf ontstond - voornamelijk doordat de arbeiders van de vele onderaannemers wel een reïsurenvergoeding ontvingen en de "Verolme-arbeiders" niet - was reeds in het begin van de maand september voor de CPN aanleiding zich met deze ontwikkeling bezig te houden. In de ook op dit bedrijf verspreide partij-bedrijfskranten werd, in aansluiting op de bestaande onlustgevoelens, een actie voor loonsverhoging gerechtvaardigd geacht, zonder dat evenwel tot staking werd opgeroepen.

De directe actie ontstond buiten de partij om, toen een aantal werknemers spontaan tot initiatief kwam een "petitie" op te stellen, waarin arbeiders hun grieven en eisen aan de directie kenbaar maakten. Deze "petitie", die door enige honderden arbeiders werd ondertokend, was eerder een ultimatum te noemen, daar bij niet-inwilliging daarvan op donderdag 19-9-1968 te 10.00 uur een staking zou worden uitgeroepen.

Uiteraard vernam men bij het Rotterdamse CPN-district van deze activiteit en men besloot op die donderdagmorgen een manifest bij het bedrijf te verspreiden. Zonder dat daadwerkelijke steun bij een eventuele staking door de partij werd toegezegd, werd daarin gesteld: "Wij delen Uw standpunt, dat alleen door actie Verolme over de brug zal komen".

Onder leiding van een achttal arbeiders (geen communisten) kwam het inderdaad tot een staking, waaraan aanvankelijk 150 - 200 personen deelnamen, maar die zich, o.m. door intimidaties, vrij snel over het gehele bedrijf uitbreidde. Totaal werkten op de werf ongeveer

2500 man, waarvan +1000 man in dienst van onderaannemers en dus ongeveer 1500 man in directe dienst van Verolme. Alleen het Verolme-personeel was bij deze actie betrokken.

De CPN heeft ook verder geen werkelijke invloed op het verloop van de actie gehad. Wel riep zij personeel van andere scheepswerven op schriftelijke solidariteitsbetuigingen te zenden.

In een CPN-manifest voor de Verolme-arbeiders, dat op vrijdag 20-9-1968 bij het bedrijf werd verspreid, werd slechts gesteld dat "Uw eisen niet terug mogen worden gewezen omdat zij gerechtvaardigd zijn". Ook de volgende manifesten waren ongeveer van deze strekking. Alle waren zij opmerkelijk tam en mat gesteld.

De indruk werd verkregen dat de CPN, die geen enkele reële invloed in het bedrijf heeft en ook door haar lauwe manifesten nauwelijks tot de strijd heeft bijgedragen, aanvankelijk zelfs geen vertrouwen in de actie had en er later eerder op gewerkt heeft de staking te doen beëindigen dan te stimuleren. Mogelijk ook door pers-, radio en TV-publicaties, zou bij de CPN-leiding de mening hebben postgevat dat men de partij voor de gang van zaken bij deze staking verantwoordelijk zou willen stellen. Zou de staking eventueel van lange duur worden en er door de stakenden terecht om een stakersuitkering worden gevraagd, dan zou men in de knel komen, daar de partij in het geheel geen geld heeft voor zulke evenementen. De eerste de beste toezegging van de directie om tot nader overleg inzake de geschilpunten te komen, werd door de CPN dan ook aangegrepen om van een succes van de actie te spreken en in feite drong zij daarmee aan op werkhervatting.

Dat de afwikkeling van deze actie als een belangrijke zaak werd gezien in de partij, blijkt wel daaruit dat zowel Henk Hoekstra als Freek Meis (beiden betrokken bij het partij-bedrijfs- en vakverenigingswerk) naar Rotterdam kwamen.

Waarheidsfestival 1968

De voorbereidingen voor het op zondag 20 oktober 1968 te houden Waarheidsfestival zijn de laatste maanden in volle gang geweest. Er zijn ongeveer 5000 affiches en 200.000 festivalkranten verspreid en zo'n 5000 spaarkaarten uitgezet. Met behulp hiervan kunnen de deelnemers, indien gewenst, de reiskosten naar Amsterdam beetje bij beetje bijeen sparen.

De toegangsprijs is gebracht op f. 1.50 (vorige jaar nog f.1.20). Zij die zich op "De Waarheid" abonneren ontvangen als premie een

gratis toegangsbewijs. Bejaarden hebben als steeds toegang voor half geld.

De organisatie van het feest is in handen gelegd van een commissie, waarvan deze keer Joop Yisberg, lid van het dagelijkse bestuur van de CPN, de leiding heeft. De 25 jaar oude Joop Yisberg is onderwijzer van beroep. Hij heeft zijn baan eraan gegeven en is in dienst van de partij getreden.

Het feest vindt dit jaar wel erg laat in het seizoen plaats, circa zes weken later dan vorige jaren. Het wordt gepresenteerd als het 23ste. In feite is het echter het 21ste, omdat in 1948 en 1958 geen festival werd gehouden.

De politieke rede wordt dit jaar uitgesproken door de hoofdredacteur van "De Waarheid", het Tweede Kamerlid Joop Wolff. Vorig jaar viel Henk Hoekstra, voorzitter van de partij, die eer te beurt.

Daarvoor en daarna wordt, evenals andere jaren, een feestprogramma afgewerkt met o.a. Ramses Shaffy. Ook zullen demonstraties worden gegeven van oude ambachten en een aantal tentoonstellingen worden ingericht.

Het festival staat in het teken van de internationale solidariteit met de vrijheidsstrijders van Vietnam, met de strijdende negers in Amerika en met de acties van de jongeren (studenten) van Frankrijk en West-Duitsland. Verder worden de thema's: hogere lonen, werk voor allen en een verdergaande democratisering aangesneden. Ten aanzien van de ook buiten de CPN voorgestane "progressieve concentratie" wordt opgemerkt, dat er "slechts één progressieve concentratie is, die niet leugenachtig is n.l. de eenheid van links met de communisten".

HOOFDSTUK III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE FRONTORGANISATIES

Reacties op de inval in Tsjechoslowakije

Kon de vorige maal al geschreven worden over de officiële reacties van de CPN en van een aantal niet-communistische organisaties op de Sowjet-Russische inval in Tsjechoslowakije, de stellingname van de communistische frontorganisaties was toen nog niet bekend.

In de loop van september is daarover echter wél het een en ander openbaar geworden. Daaruit blijkt - overigens niet verbazingwekkend - dat CPN-getrouwe hulporganisaties als ANJV, NVB en NVR zich duidelijk aan het partij-standpunt conformeren (met enerzijds kritiek op de Sowjet-Unie en haar handlangers en anderzijds op de huichelachtigheid van een reeks traditionele anti-communisten in het Westerse kamp), terwijl daarentegen een dissident-communistische frontorganisatie als "Nederland-USSR" - uit tactische overwegingen? - de even bekende als omstrede struisvogelhouding aanneemt.

ANJV

Zoals reeds werd opgemerkt deelt het ANJV volkomen het CPN-standpunt inzake de inval der Warschaupactlanden in Tsjechoslowakije.

Na lezing van het aan dit onderwerp gewijde artikel in het septembernummer van "Jeugd" - het orgaan van het Verbond - kan men zich zelfs niet aan de indruk onttrekken, dat deze inval koren op zijn molen was. Het neemt bij zijn beschouwing over dit onderwerp in elk geval dankbaar de gelegenheid te baat enkele andere, niet-communistische jeugdorganisaties en personen aan te vallen en reclame voor zichzelf te maken.

Het artikel opent met een aanval op de door diverse Nederlandse politici uitgesproken "bewondering" voor de communistische leiders van Tsjechoslowakije, daar deze Nederlanders, die nu "leve de democratie voor Tsjechoslowakije" schreeuwen, er geen been in zien diezelfde democratie in Nederland om hals te brengen.

Daarna krijgen de SJ en - zoals het artikel hen betitelt - "de namaak-linkse figuren als de Eggenkamps, de Gortzakjes en de Mulischen" een veeg uit de pan door te stellen, dat deze figuren, die na de inval der Warschaupactlanden als eersten de straat opgingen en het

hardste schreeuwden, zich niettemin verwaardigen om een zwaar gesubsidieerde tocht naar het Wereldjeugdfestival in Sofia te maken, terwijl dit festival toch opgezet was ter ondersteuning van dezelfde politiek der Sowjetleiders, die nu tot de wandaad in Tsjechoslowakije heeft geleid. Het verwijt van ANJV-zijde, dat de SJ reeds een bepaalde vorm van lidmaatschap in de WFDJ zou genieten is echter niet juist. Het wordt kennelijk geuit om deze organisatie in een nog kwader daglicht te stellen.

Vervolgens wordt uiteengezet, waarom het ANJV, dat van de oprichting van de WFDJ af hiervan lid was, afstand heeft genomen van de door deze organisatie geëntameerde activiteiten. Om de juistheid van de ANJV-stellingname in deze te verdedigen, wordt met verve uit de doeken gedaan hoe, tijdens een na de inval in Tsjechoslowakije te Boedapest gehouden WFDJ-zitting, een Tsjechoslowaakse afgevaardigde, die een overzicht wilde geven van de situatie in zijn land, door de Hongaarse politie werd weggevoerd.

Daarna volgt een verwijt aan de Federatie van Jongerengroepen in de PvdA, die verklaarde niet van plan te zijn de betrekkingen met de Russische jeugdorganisatie Komsomol te verbreken. Integendeel, aldus het artikel, ze wilde zo snel mogelijk een gesprek met de Komsomol en drong er in een telegram aan deze organisatie met kracht op aan, om druk op Brezjnev, Kosygin etc. uit te oefenen om Tsjechoslowakije de vrije hand te laten.

Het is nauwelijks denkbaar - aldus de commentator - dat de FJG deze illusie werkelijk koesterde. In Moskou worden dergelijke contacten nu alleen maar uitgelegd als steun aan de politiek van de Sowjetleiding. Het ANJV onderhoudt dit soort betrekkingen al lang niet meer, gezien de zeer slechte ervaringen, daarmee opgedaan. Tsjechoslowakije heeft bewezen hoe juist dat was!

De ANJV-scribent, die zichzelf dus kennelijk als een der weinigen ziet die het recht hebben de inval in Tsjechoslowakije te bekritisieren, vervolgt zijn artikel met de stelling, dat in Tsjechoslowakije wordt gezocht naar een eigen weg om het socialisme op hoger plan te brengen, het democratischer en menswaardiger te maken. Niemand van West noch Oost mag daar met z'n vingers aankomen. Het is uitsluitend het recht van de Tsjechoslowaken, zoals wij hier in Nederland dat zelfde uitsluitende recht hebben. Het ANJV zal onverminderd voor een nieuwe maatschappij, voor het werkelijke socialisme blijven strijden.

en heeft daarom ook het recht van kritiek, zulks in tegenstelling tot de huichelaars, de ondersteuners van de misdadige oorlog van de Amerikanen in Vietnam, de stille juichers van de communistenmoord in Indonesië, de koloniale bezetters van Suriname en de Nederlandse Antillen, de districtenstelsel-anti-demokraten, de loondictators en "progressieve" concentreerders.

NVB

Dat ook de NVB de stellingname van de CPN inzake de inval in Tsjechoslowakije onderschrijft, komt o.m. tot uiting in de verklaring die de algemeen secretaresse, Annie van Ommeren-Averink (tevens CPN-partijbestuurslid), aflegde tijdens een op 4 september j.l. gehouden hoofdbestuursvergadering van de Nederlandse Vrouwenbeweging, waarin zij een uitgesproken anti-Sowjetrussische houding aannam.

In de door haar gehouden rede verklaarde zij persoonlijk zeer geschokt te zijn door het Russische optreden in Tsjechoslowakije. Dat dit gebeuren kon tussen landen met een socialistisch regime, was haars inziens een schande. De militaire en economische leiders van de Sowjet-Unie wilden de bezetting van Tsjechoslowakije uit opportunistische overwegingen; de communistische ideologie speelde daarbij geen rol, zo verklaarde zij. Het ging om Rusland. Het was monopolistisch en zelfs imperialistisch om Tsjechoslowakije binnen te trekken en dat was streng en scherp af te keuren. Zij had dan ook geen enkel goed woord over voor het optreden van de Sowjet-Unie en kon alleen maar vaststellen, dat de revisionistische leiding van dat land het socialisme voor de zoveelste keer een slechte dienst had bewezen. Voorts deelde spreekster mede, dat de NVB een brief ontving van de Tsjechoslowaakse Vrouwenbeweging, waarin deze o.m. schrijft, dat ze autonoom wil optreden, uitsluitend als vrouwenbeweging en niet gebonden of ondergeschikt aan de regering of aan de partij. Die brief zal de NVB in positieve zin beantwoorden. Daartegenover stelde zij een artikel uit het blad "Sowjet Frauen" van de Russische Vrouwen Beweging, waaruit duidelijk naar voren komt, dat deze er op uit is haar positie in de Internationale Democratische Vrouwenfederatie (IDVF) te verstevigen; een typisch monopolistisch streven, waaraan de NVB onder geen voorwaarde wil meewerken. Wij hebben ons de laatste jaren niet laten vertegenwoordigen op de bijeenkomsten van de IDVF - aldus Annie Averink - maar als het streven van de Russische vrouwen zou bewerken, dat hun

positie in de federatie nog sterker wordt, daar zullen wij uit de IDVF moeten stappen.

Uit het feit, dat de arbeidersmassa in Tsjechoslowakije zich volledig en onvoorwaardelijk achter de Tsjechoslowaakse communistische maatschappij heeft gesteld en zich ook is blijven stellen, toen de landen van het Warschaupact het land binnenvielen, is te concluderen, dat de massa ook inspraak had bij het vaststellen van het te voeren beleid. Wij kunnen daaruit opmaken, dat het beginsel van het democratisch centralisme in Tsjechoslowakije functioneerde, aldus spreekster. Maar - zo vervolgde zij - in de Sowjet-Unie ligt dat anders: daar is sprake van een revisionistisch bewind, waarop de massa geen enkele inspraak kan laten gelden.

De NVB eist dan ook, dat de Russische en andere troepen terug worden geroepen uit Tsjechoslowakije en dat de schade, die aan Tsjechoslowakije is toegebracht, wordt vergoed.

Tenslotte memoreerde spreekster het bezoek aan de Sowjet-Unie van de heren Van der Spek en Van der Lek van de PSP, die daar o.a. gezegd hadden, dat de CPN en de NVB in Nederland hadden afgedaan; dit was zonder commentaar (blijkbaar dus met instemming) gepubliceerd in de "Prawda". Annie Averink merkte in dit verband op dat men in Rusland de communistische partijen uit de kapitalistische landen alleen nog wil gebruiken tot ondersteuning van de Russische politiek, doch dat die partijen anderzijds als gelijkberechtigde en gelijkwaardige partijen zijn afgeschreven.

Met de stelling: wij willen streven naar herstel van de eenheid in het internationale communisme, op basis van de gelijkwaardigheid en de autonomie van de landelijke communistische partijen, eindigde Annie van Ommeren-Averink haar betoog.

NVR

Onder de kop "Na het gebeuren in Tsjechoslowakije" wordt op de voorpagina van het maandblad "Vrede" van de Nederlandse Vredesraad (NVR) dd. september 1968, het standpunt van de raad inzake de inval der Warschaupactlanden in Tsjechoslowakije vertolkt door (uiteraard) Gerard Maas, de secretaris van de NVR, tevens lid van het CPN-partijbestuur.

Zoals te verwachten was, stelt de NVR zich vierkant achter de verklaring van het partijbestuur van de CPN terzake. Het gedeelte

daarin, dat verwijst naar het misbruik dat de "anti-communisten" - inclusief de leiders van de PvdA en de PSP - van de ontstane situatie zouden maken door op te hitsen tegen het communisme, versterking van de NAVO te bepleiten en de aandacht af te leiden van de Amerikaanse veroveringsoorlog in Vietnam, wordt benadrukt en tevens aangegrepen om de PSP nog een extra veeg uit de pan te geven. Maas haalt n.l. aan, dat de PSP-ers Van der Lek en Van der Spek op 21 augustus een interview gaven aan de Friese editie van het Vrije Volk over hun kort daarvoor aan Moskou gebrachte bezoek, e.e.a. op uitnodiging van het Sowjet-Vredescomité. Zij vertelde daarin van dat comité vernomen te hebben, dat de NVR alle banden verbroken had en ook geen gehoor had gegeven aan de oproep voor deelname aan een Europese veiligheidsconferentie. Daarom zouden deze PSP-ers, zelf wél voorstanders van een dergelijke conferentie, trachten in Nederland belangstelling voor die oproep te wekken. Enkele dagen later, aldus Maas, "deed zich het feit voor, dat beide heren zich aan de zijde van Luns, Koekoek en andere NAVO-oorlogsstokers schaarden en in het anti-communistische koor meezongen.... Over huichelarij gesproken".

Bovendien spreekt Maas er zijn bevreemding over uit, dat het Sowjet-Vredescomité steun zoekt bij lieden van de categorie, die voortdurend een wig tracht te drijven in de eenheid van de werkelijke vredeskrachten, o.a. door aparte comité's te vormen, verwarring te zaaien in de doelstellingen van vredesmanifestaties etc., hetgeen in het verleden in feite neerkwam op steun aan de imperialistische oorlogskrachten. Maas had hier weer kennelijk het oog op de PSP en op door haar geruggesteunde comité's als het Comité 1961 voor de Vrede.

Tenslotte wijst Maas erop, dat Van der Lek en Van der Spek hadden kunnen weten, dat de NVR zijn internationale contacten heeft verbroken juist omdat hij zich niet meer kon verenigen met de activiteiten van de Wereld Vredesraad (WVR), die gedomineerd wordt door het Sowjet-Vredescomité. Maas noemt in dat verband de actie voor het sluiten van het non-prolifiratieverdrag, in "Vrede" herhaaldelijk verworpen (hoewel Maas er haast zijn politieke benen over heeft gebroken - zie MO 12, 1967), en de actie tegen Israel en de Israëliische Vredesraad. Er waren bovendien nog andere wrijvingspunten, aldus Maas. Hij besluit met de opmerking, dat de WVR - ook al had deze zijn standpunt met betrekking tot Tsjechoslowakije nog niet geopenbaard -

in zijn huidige opzet geen bijdrage kan leveren aan de strijd voor de vrede in de wereld.

Vereniging "Nederland-USSR"

De vereniging "Nederland-USSR" onthield zich - kwetsbaar als zij in deze kwestie nu eenmaal is, zowel naar de zijde van de CPN als naar de zijde van het publiek - angstvallig van commentaar en trachtte zoveel mogelijk uit de publiciteit te blijven.

Zoals bekend, vindt de vereniging politiek haar bestaansrecht in de propagering en bevordering van culturele en vriendschappelijke betrekkingen met de Sowjet-Unie en drijft zij financieel op de exploitatie van het reisbureau "Vernu", dat zich specialiseert in reizen naar de USSR en naar de Oosteuropese landen, waaronder Tsjechoslowakije, Roemenië en de DDR. Een "Vernu"-reisgroep bevond zich tijdens de inval in Tsjechoslowakije.

Op de voorpagina van het juli-augustus-nummer van het maandblad "NU" dat in augustus was verschenen, had in grote opmaak een foto gestaan van de zangeres Liesbeth List, die in de tweede helft van die maand in de Sowjet-Unie zou optreden. Het september-nummer bevatte zelfs niet een rectificatie van enkele regels om te vermelden, dat zij op 21 augustus haar tournee had afgezegd.

Het blad zwijgt verder in alle talen over een tournee door Nederland van de Russische zang- en dansgroep "Siwerko", die was voorbereid voor de maand oktober. Zonder "Tsjechoslowakije" had men daarover in dit nummer toch nadere mededelingen mogen verwachten. Of mag worden aangenomen, dat het feest - uit vrees voor 'n ehec of erger - helemaal niet doorgaat?

"Nederland-USSR" zal het antwoord wel weten.

HOOFDSTUK IV

ANDERE ORGANISATIES

Reacties op de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije (II)

Na de in het vorige maandoverzicht - onder dezelfde titel - vermelde commentaren op de recente gebeurtenissen in Tsjechoslowakije, werden nog de volgende reacties bekend.

In het om de twee weken verschijnende blad "Radikaal" van de Pacifistisch Socialistische Partij van 28 augustus j.l., komt een verslag voor van de hand van het PSP-Tweede-Kamer-lid B. van der Lek over het bezoek aan de Sowjet-Unie van hem en zijn fractiegenoot, Van der Spek. Dit bezoek vond plaats van 1 tot 15 augustus j.l., op uitnodiging van het Russische Vredescomité. In verschillende gesprekken, o.m. met leden van dit Vredescomité en met leden van de Opperste Sowjet, werd vrij diepgaand gediscussieerd over ontwapeningskwesaties, over vredesvraagstukken en vooral ook over de kwestie Tsjechoslowakije, waarbij de twee PSP'ers nadrukkelijk hun afwijkende mening naar voren hadden gebracht, aldus Van der Lek.

Hoewel het bezoek geen officieel karakter droeg - beiden waren als persoon uitgenodigd - lag het volgens de schrijver van het artikel natuurlijk wel in de bedoeling van de Russen om via hen de banden met de PSP nauwer aan te halen.

Het is echter duidelijk, zo gaat de PSP-parlementariër verder, dat deze opzet voor de eerstkomende tijd volledig achterhaald is door het recente optreden van de Russen tegenover Tsjechoslowakije.

Voor de met Castro sympathiserenden in ons land betekende het een koude douche, toen de Cubaanse partij- en regeringsleider Fidel Castro de Russische interventie in Tsjechoslowakije goedkeurde. In de Engelse editie van "Granma", weekblad van het Centraal Comité van de Communistische Partij van Cuba, van 25 augustus j.l., werd de volledige rede van Castro afgedrukt. Castro zei in zijn toespraak o.a.:
"....Het is begrijpelijk, dat de landen van het Warschaupact hun legers hebben gezonden om de imperialistische samenzwering en de voortgang van de contra-revolutie in Tsjechoslowakije te vernietigen....".

Emotioneel het meest aangegrepen door deze uitspraak waren de leden van het "Comité voor solidariteit met Cuba". Prof. Zimmerman verklaarde, dat het comité de Russische interventie unaniem afkeurde en dat dit standpunt door de uitspraak van Castro niet zou worden doorkruist. Overigens kon hij zich de houding van de Cubaanse regeringsleider wel voorstellen, aangezien Cuba zich in een uitermate afhankelijke positie ten opzichte van de Sowjet-Unie bevindt.

Ook andere leden van het comité, zoals Han Lammers, Harry Mulisch, Peter Schat en Wouter Gortzak, toonden zich ernstig teleurgesteld over de uitspraak van Castro, maar "...daarvoor geven wij onze fundamentele solidariteit met het Cubaanse volk, dat in sociale ontwikkeling verkeert, niet op..." aldus Lammers.

Ton Regtien, redactielid van het links-socialistische blad "Links", verklaarde, in het nummer van dit blad van 2 september j.l., de letterlijke tekst van Castro's redevoering te willen afwachten, daar hij niet kon geloven dat Castro zijn goedkeuring aan de Russische maatregelen had willen hechten. Hij had begrepen dat Castro de militaire interventie had afgekeurd! Toen een week later een journalist van de "Haagse Post" hem om commentaar vroeg, was hij zeer kort in zijn antwoord. Hij wenste alleen mede te delen, dat hij zich volledig achter de verklaring van de Studentenvakbeweging (SVB) stelde, die - zoals bekend - de Russische interventie afwees. Zeer waarschijnlijk was Regtien inmiddels op de hoogte van de juiste uitspraak van de Cubaanse leider en wist hij daar niet goed raad mee.

STUDENTENBEWEGING

Moelijkheden bij rectoraatsoverdrachten

Tijdens de rectoraatsoverdrachten aan de Nederlandse universiteiten en hogescholen op 16 september 1968, ontstonden er moeilijkheden in Tilburg en Utrecht. In Tilburg werden die veroorzaakt door leden van de democratisch-socialistische studentenvereniging "Politeia" en van de Studentenvakbeweging (SVB) en door een zich "De Kommune" noemende groepering. Zij schreeuwden leuzen door de aula, lieten op het balkon een bandrecorder spelen, ontplooiden spandoeken en interrumpeerden de scheidende rector magnificus. Het is niet onmogelijk dat er verband bestaat tussen deze ongeregelheden en de moeilijkheden, die de plaatselijke SVB signaleerde rond het samenstellen van een nieuw bestuur van de Tilburgse grondraad (=ATSO).

Volgens de SVB werd daarbij "sabotage door de reactie" gepleegd. Een dag na de rectoraatsoverdracht bleek deze vrees ongegrond te zijn. Zes leden van de syndicale studentenbeweging werden toen, samen met twee andere studenten, toch als het nieuwe bestuur van de ATSO geïnstalleerd.

In Utrecht liet men kort na de overdracht, achterin de Domkerk een rookbommetje ontploffen, mogelijk weer afkomstig van Hans Zonnevillle en de zijnen. Deze Utrechtse student deed dat ook op 19 juni j.l. en maakte daarmee toen een voortijdig einde aan het debat van de Nederlandse Studenten Raad (NSR) met Minister Voringa van Onderwijs en Wetenschappen.

Volgens een persbericht was de bom van 16 september j.l. het werk van de anarchistische groepering "Tatatantan" 1) in Utrecht. Het was ook deze groepering, die tijdens het tweede debat van de NSR met de Minister, op 12 september j.l. in Leiden een pamflet verspreidde, waarin kritiek werd uitgeoefend op de voorzitter van het NSR-bestuur, Eduard Bomhoff (Deze had met zijn bestuur bezwaren geuit tegen de bommengooierij). Vermoedelijk is de groep ook verantwoordelijk voor de bij diezelfde gelegenheid gebruikte stinkbommetjes.

De tot deze groep behorende personen vindt men ook terug in de redactie van "Kwaki-Utl", een in Utrecht uitgegeven blaadje. In een extra-editie hiervan, in augustus j.l. verschenen ten behoeve van de eerstejaarsstudenten in de Domstad, riep de redactie, waartoe de eerdergenoemde Zonnevillle behoort, alle revolutionairen op zich tegen de agressie van Rusland en Amerika teweer te stellen en "onverwijld de Amerikaanse, Engelse, Russische en Nigeriaanse ambassades plus voorgeparkeerde statie-auto's, verder alle installaties van Shell/BF, Koninklijke Petroleum, Unilever, Philips en de Koninklijke Artillerie Inrichtingen op te blazen of in brand te steken".

"Politeia" als revolutionaire voorhoede van de SVB

In een slecht gesteld en innerlijk tegenstrijdig artikel in "Politeia" (tweemaandelijks blad van de gelijknamige studentenvereniging) van augustus-september 1968, schreef redactie-secretaris Joost

1) "Tatatantan" betekent "vecht, vecht, praat, praat" en is een uitdrukking van Mao, die daarmee eigenlijk wil zeggen: vechten of praten alleen is niet genoeg.

Kircz, over het bestaansrecht van zijn organisatie en haar verhouding tot de SVB.

Volgens Kircz is de SVB zich ervan bewust geworden, "dat belangenbehartiging op zich in zoverre doelloos is, dat de oorzaken van de excessen, die belangenbehartiging noodzakelijk maken, niet in hun wezen worden aangetast." "Tot voor kort", aldus de schrijver, "bestreed de SVB alleen de uitlopers, maar met de actie tegen het rapport-Maris verlegt de SVB zijn acties om het kwaad met wortel en tak uit te roeien." Ook is de SVB er nu achter gekomen, "dat de universitaire chaos van het ogenblik afgeleid is van de maatschappij en niet omgekeerd: de universitaire hervormingen waren altijd het gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen." Als uitvloeisel daarvan zullen - volgens Kircz - de acties van de SVB voortaan gericht zijn op wezenlijker kwesties. De SVB kan, zo meent de schrijver, "samen met de diverse Kritische Universiteiten" (voornamelijk die van Nijmegen en Delft), gezien worden als "de bewegende, stuwende en revolutionaire beweging in Nederland." Om verschillende redenen, aldus Kircz, voldoet de SVB op dit moment evenwel niet aan de voorwaarde om "op politiek, algemeen maatschappelijk en revolutionair gebied" op te treden als voorhoede-organisatie van de studenten.

Dat nu wil Kircz klaarblijkelijk voorbehouden aan "Politeia". In feite zou deze studentenorganisatie de politieke en revolutionaire voorhoede van de SVB moeten worden.

Taak revolutionaire voorhoede

Volgens Joost Kircz zou de taak van deze revolutionaire voorhoede moeten zijn, dat zij - uitgaande van een duidelijk socialistisch standpunt - werkt in de SVB als massabeweging, deze in alles steunt en zich daarbij geen paternalistische houding aanmeet, maar de ongecoördineerde revolutionaire gedachten tracht te bundelen, volgens een duidelijke, revolutionaire lijn. Die moet niet worden opgedrongen, maar uitgaande van de actie en de discussie daarover, dient men de juistheid er van aan te tonen.

Verschillende passages uit bovenstaand artikel zijn te interessanter, als men bedenkt dat de schrijver naast Politeiaan ook Trotskist is. Vooral de laatste alinea over het werken van (trotskistische) Politeia-leden in de SVB als massabeweging, komt daardoor in een

bepaald daglicht te staan: het wordt dan een treffend voorbeeld van trotskistische intredepolitiek.

Ook het door Kircz tegen de SVB aangevoerde bezwaar, dat deze organisatie niet in staat is de gebeurtenissen in eigen land in een groter, internationaal kader te plaatsen, verdient bijzondere aandacht. Internationaal immers is de SVB aangesloten bij de CESS (het congres van de Europese syndicalistische studenten), waarvan de kennelijk door Moskou geïnspireerde Nederlandse student Maarten Abeln het secretariaat behoert. "Politeia" daarentegen is internationaal georganiseerd in de zgn. voorhoede-jongerenorganisatie, ook wel Conferentie van Brussel genaamd. Het zou interessant zijn te weten wat achter de kritiek van de trotskist Kircz in feite schuilgaat. Wellicht de bedoeling om de SVB van haar plaats in de CESS te verdringen en zo een trotskistische penetratie in laatstgenoemde organisatie tot stand te brengen?

SJ-actie tegen de Taptoe Delft

Zoals reeds uit vele persberichten bekend werd, hebben de Delftse en Rotterdamse politie een plan van de Socialistische Jeugd (SJ), tot ernstige verstoring van de Taptoe Delft op 7 september j.l., kunnen vrijdelen. Bij de inval van de politie in het gebouw van de afdeling Rotterdam van deze links-socialistische jongerenorganisatie, werden 33 jongeren aangehouden. Voorts werd een groot aantal rookbommen en vuurpijlen aangetroffen, alsmede een "draaiboek" van de SJ-plannen.

De SJ heeft prompt tegen deze gang van zaken geprotesteerd. Volgens haar vond de politie-inval plaats "zonder een gevraagde verklaring en zonder huiszoekingsbevel in een besloten ruimte." Voorts protesteerde de SJ tegen wat zij noemt de onrechtmatige inbeslag-neming van goederen, tegen de schending van brief- en telefoongeheim, tegen vrijheidsberoving en het verhinderen van politieke activiteiten.

Dit protest kwam ook nog eens aan de orde in het radioprogramma "Rits" van de AVRO, in de uitzending van 8 september j.l..

In een telefoongesprek met Martin van Rossum, voorzitter van de Rotterdamse SJ-afdeling, suggereerde deze, dat het helemaal niet zeker was, dat zijn organisatie de in beslag genomen attributen had willen gebruiken. De vergadering in Rotterdam had uiteindelijk immers geen beslissing kunnen nemen door het optreden van de politie (sic!). Ook bracht hij in het telefoongesprek naar voren, dat hij er zeker van was, dat de post was onderschept, omdat de politie zo goed als

letterlijk wist, wat er stond te gebeuren.

Vermeldenswaard is tenslotte het oordeel van het dagblad "De Waarheid" over deze affaire. In een kort bericht werd o.m. gesteld, dat de politie het effect van de "kinderachtigheden van de SJ" nogal had overdreven: de zoveelste aanwijzing van de tussen deze organisatie en de Nederlandse communisten bestaande antipathie.

Internationaal anarchistisch congres

Van 31 augustus tot 4 september j.l. werd in de Italiaanse stad Carrara, het - wat de organisatoren noemden - grootste congres in de geschiedenis van het internationale anarchisme gehouden. Dit congres van anarchistische federaties werd bijgewoond door ruim 200 gedelegeerden en gasten uit 17 verschillende landen, waaronder Australië, Japan, Mexico, Turkije en ook Nederland.

Voor ons land was slechts één persoon aanwezig, de 61-jarige Josephus de Roos uit Amsterdam, een vooraanstaand anarchist, behorende tot de "Federatie van Vrije Socialisten" (FVS). Van de groep rond het anarchistische blad "De Vrije" was niemand aanwezig. Het is trouwens opvallend, dat in dit blad ook geen enkel artikel verschenen is over het voor de anarchisten toch ongetwijfeld belangrijke congres. Dit in tegenstelling tot het in juni van dit jaar in Dordrecht gehouden Derde Europese congres voor anarchistische jongeren, dat verschillende malen in "De Vrije" werd aangekondigd. De reden kan zijn dat, waar het in Carrara ging om een congres van anarchistische federaties, door de organisatoren - v.w.b. Nederland - uitsluitend de FVS werd uitgenodigd en aan de groep rond "De Vrije" zonder meer werd voorbijgegaan.

Het congres te Carrara is in de geschiedenis van het anarchisme het vijfde in de 20e eeuw. De vier voorgaande congressen werden gehouden in Amsterdam (1907), Berlijn (1921), Parijs (1949) en in Londen (1958). Twee andere moesten worden geannuleerd t.w. in Parijs (1910), wegens een verbod van de overheid en in Barcelona (1937), wegens de Spaanse burgeroorlog.

Het door de organisatoren opgestelde programma bevatte o.a. de volgende punten:

- de situatie in de op het congres vertegenwoordigde landen, in het bijzonder de stand van zaken met betrekking tot de bevrijdingsbeweging en de mogelijkheden tot agitatie en verbreiding van het anarchisme;

- de verhouding van de anarchisten tot de nationale en internationale arbeidersbewegingen;
- de anarchisten en hun verhouding tot het imperialisme, de "derde wereld" en de fundamentele problemen van deze tijd;
- de oprichting van een overkoepelende organisatie voor de internationale anarchistische betrekkingen.

Aan het eind van het congres werd overeenstemming bereikt over het laatste en belangrijkste punt van de agenda: besloten werd namelijk tot de oprichting van de Internationale van Anarchistische Federaties, waarvan de zetel in Parijs zal worden gevestigd.

Niet alles is echter volgens de plannen verlopen. Zo kwam het tijdens het congres tot een breuk tussen de organisatoren en Franse, Engelse en Zwitserse jeugdgroepen, welke groepen uiteindelijk besloten het congres de rug toe te keren. De bekende studentenleider Daniël Cohn-Bendit verliet met zijn aanhang het congres, na de congresserende anarchisten te hebben beschuldigd van bureaucratische methoden. Zijn voorbeeld werd spoedig gevolgd door de Engelse en Zwitserse jongeren. Het geschil ontstond toen bleek dat de afgevaardigden van de anarchistische federaties in hoofdzaak over organisatorische problemen wilden praten, terwijl de jongeren dit onbelangrijk vonden en de nadruk legden op directe acties. De oudere anarchisten wilden echter niets weten van geïmproviseerde en naar hun mening onbesuisde revolutionaire acties, omdat volgens hen alleen de communisten daarbij garen zouden spinnen.

Na het vertrek van de jeugdige heethoofden verliep het congres, waarop de oudere en meer bedaagde Italiaanse, Spaanse en Franse anarchisten een duidelijk stempel drukten, geheel volgens plan en zonder verdere complicaties.

AGENDA
=====

<u>Datum</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
2-5 okt. 1968	18e Zitting Alg. Raad VV.	Rostock (DDR)	Wereldvakverbond (WVV)
12-13 okt. 1968	8e Organisatorische Congres SJ.	Amsterdam	Socialistische Jeugd (SJ).
20 okt. 1968	Waarheidfestival.	Amsterdam	CFN.
* 25, 26 en 27 okt. 1968	10e Land. Congres SVB.	Amsterdam	Studentenvakbeweging (SVB).
* 26 okt. 1968	Oprichtingsverg. Partij Nieuw Rechts (PNR).	Utrecht	Stichting "Nieuw Rechts".
4e kwartaal 1968	Internat. Seminarium over het onderwerp "De uitbui- ting van de Afro-Aziatische landen door het kapitaal	New Delhi	Wereldfed. v. Dem. Jeugd (FDJ).
* 17 nov. 1968	Voorbereidingsconf. Centr. CP-en.	Boedapest	CP-en.
nov.- dec. 1968	2e Conf. v. solidariteit met de Arabische volkeren	Cairo	Wereldvredeesraad (WVR).
begin dec (?) 1968	Congres inzake agitatie tegen de NAVO.	Frankfurt	Eur. Synd. Stud. Organisaties.
eind 1968	Symposium Europese Veilig- heid	Praag	Czech. Comm. of the Defenders of Peace (CCDP).
* jan. 1969	Conf. over Europese Veiligheid	Roemenië	Verm. Roem. jeugd- bew.
* jan. 1969	Int. jeugd- en studenten- manifestatie (analoog aan Vietnam-mani- festatie in W-Berlijn in febr. 1968).	Parijs	mog. van "voorhoede" en Congres Europ. Synd. Stud. Org. (CESSE).
juni 1969	6e Congres IVDF	Helsinki	Int. Dem. Vrouwen Fed. (IVDF).
juni 1969	Int. Conf. over pro- blemen veiligheid en Eur. samenwerking	O-Berlijn (?)	Wereldvredeesraad (WVR).

* nieuw, c.q. aangevuld.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZEN

Tot + 30 sept.1968

<u>datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
17-6-'68	BABIN, Ed.	27-2-'36	Resp. tolk, voorz. Studentenraad
27-6-'68	PEREWIN, S.	29-12-'38	Leningrad en best.lid Studenten-
	NIKORUK, S.	4-6-'37	raad USSR. In Nederland, contact Ned.Stud.Organ.
21-6-'68	MORRIEN, J.	4-5-'28	Waarheid-redacteur. Tsjechoslo-
27-6-'68			wakije, als correspondent.
6-7-'68	SNELLEN, J.G.J.	19-3-'26	Correspondent ADU. Cost-Berlijn,
12-7-'68	+ echtgenote en zoon		nadere gegevens onbekend.
11-7-'68	GOUDKUIL, H.	7-8-'16	Secret.Ned.-USSR. Moskou, vakan-
11-8-'68			tie.
16-7-'68	HULST, W.	9-12-'16	Voorz. Nederland-USSR. Varna,
22-7-'68			nadere gegevens onbekend.
?	BLOMBERG, H.R.D.	8-3-'45	Secret.buitenland NSR. Roemenië, Wereldjeugdfestival en conf. Roem.Stud.Org. (UAR.)
22-7-'68	BALEN van, A.G.	11-6-'43	Reisleid.groep 71 Nederl.deeln. 9e Wereldjeugdfestival in Sofia.
9-8-'68			
?	TICHELMAN, Fr.	22-5-'29	Lid Ned.Sectie IVE Internat. Sofia, Wereldjeugdfestival.
28-7-'68	ABELN, M.A.M.	10-2-'46	Voorz. comm. buitenland SVB en
8-8-'68			secret. CESE. Sofia, Wereld-
			jeugdfestival.
?	ABELN, M.A.M.	10-2-'46	Idem, Frankfurt, 23e SDS-Congres (12 t/m. 16 sept.)
28-7-'68	VLAAR, H.J.M.	17-12-'45	Voorz. SVB. Sofia, Wereldjeugd-
8-8-'68			festival.
28-7-'68	MULISCH, H.K.V.	29-7-'27	Voorz.Comité Solidariteit Cuba.
11-8-'68			Sofia, Wereldjeugdfestival.
28-7-'68	GORTZAK, W.	22-4-'31	Best.lid Com.Solidariteit Cuba
?			en best.lid Werkgr.Inform.Cuba Sofia, Wereldjeugdfestival.
8-8-'68	TREFFER, H.	20-1-'16	Reisl.Vernu. Moskou, groepsreis
11-8-'68	HULST, W.		
29-8-'68	+ echtgen. en dochter	9-12-'16	Voorz. Ned.-USSR. Moskou, nadere gegevens onbekend.

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
28-8-'68 28-8-'68	VIGIER, J.P.	16-1-'20	Best. lid Frans Com.Vietnam. In Ned. op doorreis v. Cuba (deeln.Werkkamp) naar Parijs.
?	ROOS, J. de	20-9-'07	Best. lid anarch. F.V.S. Carrara, Int.Anarch.Congres (31/8 - 4/9).
5-9-'68 9-9-'68	KLINKENBERG, J.G.	7-12-'23	Ex-journalist De Waarheid Brussel en Parijs(feest l'Humani- té).
19-9-'68	HULST, W.	9-12-'16	Voorz. Ned.-USSR. Inreis uit Oost-Berlijn, nadere gegevens onbekend.

STAKINGSOVERZICHT SEPTEMBER 1968

Bedrijf : Verolme's Dok- en Scheepsbouw Maatschappij.
Object : Botlek te Rotterdam.
Aanleiding : Verschil in beloning tussen vaste werknemers en werknemers in dienst van onderaannemers.
Resultaat : De directie van Verolme heeft maatregelen genomen om het verschil in arbeidsvoorwaarden tussen het eigen personeel en dat van de onderaannemers zoveel mogelijk weg te werken.
Aantal werknemers : ± 2500 man waarvan 1500 in vaste dienst.
Aantal stakers : Aanvankelijk 200 man. Later groeide dit aantal tot 1500 man (vast personeel).
Stakingsduur : 19-9-1968 tot 23-9-1968.